

Dorine van Hoogstraten, *Bedachtzame dynamiek. Het gebouw van de Koninklijke Bibliotheek 1982–2007*. NAI Uitgevers, Rotterdam 2007.

De KB van Karen Polder

Overal in de KB zijn plekken te vinden waar met teksten wordt gespeeld, met letters en bladzijden uit boeken. In de aula zijn zinnen in de wand gehakt, in de Leeszaal van Nederland zijn bladzijden uitvergroot op de muur geprint, in de nieuwe bestuurskamer worden houten panelen geplaatst met daarin tekst, ingelegd in een andere houtsoort. Het is allemaal het werk van Karen Polder, die sinds 1997 een serie ontwerpen voor het KB-gebouw heeft gemaakt. ‘Ik ben grafisch ontwerper en wat ik bij de KB doe, noem ik typografie in de ruimte.’

Polder is enthousiast over de organisatie. ‘Ik heb deze discipline echt bij de KB kunnen ontwikkelen omdat ze graag willen dat je zelf initiatieven neemt. Bij het ontwerp houd ik altijd rekening met de functie van de ruimte. Mijn werk hoeft niet dominant te zijn, maar wel monumentaal. De harmonie en de logica van het ontwerp zijn belangrijk, het moet iets vanzelfsprekends krijgen.’

Een voorbeeld is het eerste project dat Polder voor de KB deed: de aula. ‘Het idee was al behoorlijk uitgekristalliseerd toen ik erbij betrokken raakte. Herbert van der Bruggen wilde teksten op de muren in sgraffito, gegraveerd in de stuc laag. Anton Korteweg, Wim van Drimmelen, Reinder Storm en Kees Thomassen hadden de teksten al uitgekozen, ik heb er nog één aan toegevoegd: dadaïstische poëzie van I.K. Bonset. Vervolgens heb ik de compositie gemaakt, de verdeling van de teksten, de maatvoering. De bedoeling is dat de teksten er gewoon zijn als je daar zit, het mag niet opdringerig zijn want bezoekers van de aula zijn met iets anders bezig. Daarom zijn ze in een stramien geplaatst, ik heb rekening gehouden met de blokken waaruit de wanden werden opgebouwd. Uitgangspunt voor de vorm waren steeds eerste drukken en originele handschriften.’

Op de gevel van de nieuwbouw heeft Polder gigantische gouden letters laten aanbrengen die veranderen met het standpunt van de beschouwer. ‘Hierbij werd ik al in een vroeg stadium betrokken. De vorm van de gevelpanelen is zelfs mede door de belettering bepaald. Het ontwerp is behoorlijk extravert voor mijn doen, maar dat is in dit geval geen probleem omdat het een tijdelijk karakter heeft in verband met een toekomstige uitbreiding. Het gebruikte bladgoud heeft bijna geen massa. Bij elkaar is het niet veel meer dan een pakje boter in goud. Maar logistiek was het ingewikkeld. We moesten de detaillering op de panelen heel precies aangeven, want Koninklijke Eijsbouts plakte het flinterdunne bladgoud er in de werkplaats in Brabant op. Daarna moesten de panelen in exact de juiste volgorde worden vervoerd en aangegeven op de bouwplaats, het was als het ware een puzzel. Maar nu het er eenmaal opzit, is het heel bestendig. En het goud werkt mooi, het heeft een sprankeling die geen ander materiaal heeft. Als je er midden voor staat vind ik het beeld het spannendst omdat de letters dan door elkaar lopen, dan ontstaat er een behoorlijke abstractie.’

Karen Polder werkt nu een jaar of tien aan het gebouw, ze heeft er een duidelijk stempel op gedrukt. ‘Ik vind het KB-gebouw nog altijd ingewikkeld als gebruiker. De plattegrond is complex en verrassend. Fijn is dat het gebouw je als ontwerper kansen geeft dingen te doen. Verschillende plekken in het gebouw hebben hun eigen sfeer. Zo heeft de Leeszaal van Nederland helemaal het karakter van de boeken in thema-opstellingen. De intensieve samenwerking tussen de mensen van de KB, de architect en de ontwerper is er duidelijk aan af te lezen.’